

Scenariusz zajęć w oparciu o książkę
Katarzyny Ryrych Wilczek
Wydawnictwo *Literatura*, Łódź 2018

Autor: Alina Płaziak-Janiszewska

Typ zajęć: zajęcia zintegrowane, zajęcia dodatkowe

Wiek uczniów: edukacja wczesnoszkolna, kl. III

Temat: *Opowiem Wam o Wilczku – Wiktorze*

Cele

Uczeń potrafi:

- zidentyfikować bohaterów książki,
- przedstawić życie bohatera, Polaków podczas stanu wojennego,
- podać datę wprowadzenia stanu wojennego,
- wyjaśnić pojęcia związane ze stanem wojennym,
- wypowiadać się na forum grupy.

Metody i formy pracy:

praca indywidualna, praca w grupie, praca z klasą, iskierka przyjaźni, dyskusja, elementy dramy (gorące krzesło, rzeźba, poza), linia czasu, stoliki eksperckie, praca z tekstem literackim.

Materiały:

- Katarzyna Ryrych, *Wilczek*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2018,
- karteczki samoprzylepne,
- arkusze papieru, markery, kredki,
- komputer, dostęp do mediów.

Przebieg zajęć

1. Nauczyciel zachęca, aby uczniowie powitali się *iskierką przyjaźni*. Uczestnicy, stojąc w kręgu, trzymają się za ręce. Dziecko rozpoczynające powitanie ściska dłoń koleżanki/kolegi po prawej albo lewej stronie, mówiąc: „Iskierkę przyjaźni puszczam w krąg, niechaj powróci do moich rąk”. Kolejni uczniowie przekazują sobie uścisk dłoni, dopóki nie powróci do osoby rozpoczynającej ćwiczenie.

2. Prowadzący rysuje (pokazuje wcześniej przygotowaną) na ścianie linię czasu, na której zaznaczona jest data, kiedy odbywa się lekcja, i przykładowe daty 2010, 2000, 1990, 1980, 1970, następnie rozdaje uczniom karteczki samoprzylepne i prosi, aby każdy napisał swoje imię i datę urodzenia. Zadaniem uczniów jest ustawienie się w szeregu od najstarszego do najmłodszego ucznia, a później przyklepienie swoich kartek na linii czasu.

Nauczyciel może wykorzystać ćwiczenie do poprawnego zapisywania i wymawiania dat, np.: kolejni uczniowie, przyklejając kartki i mówią: *Jestem Ania i urodziłam się dziesiątego kwietnia...*

3. Nauczyciel prezentuje uczniom książkę *Wilczek*, pokazuje ilustracje i ustala z dziećmi, kim jest bohater książki, kiedy go poznajemy, co o nim wiemy. Informacje te wpisywane są na arkuszu z zarysem chłopca. Następnie nauczyciel wiersza arkusz na linii czasu, w miejscu, gdzie wcześniej zapisano datę 13.12.1981. Dzieci obliczają, ile lat mógłby mieć dzisiaj Wilczek.
4. Prowadzący czyta fragment książki od słów: „Żółte, plastikowe krzeselko” (str. 3) – do słów: „(...) wszyscy patrzyli tylko na pana w okularach” (str. 5), a uczniowie odpowiadają na pytania:

Jak rozpoczyna się książka?

Jaki nastój panuje w świetlicy?

Kto opowiada o stanie wojennym?

Jaki to ma wpływ na relację wydarzeń?

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, co wydarzyło się w Polsce 13 grudnia 1981 roku.

Informacje organizacyjne: w zależności od zainteresowania uczniów można pokazać krótki fragment przemówienia „pana w okularach”¹ oraz przykładowe zdjęcia z tamtego okresu².

5. Nauczyciel czyta fragment książki *Od autorki* (str. 55, pomijając ostatni akapit) i pyta uczniów:
Czy Wilczek to postać zmyślona, czy realna? Skąd o tym wiemy?
Dlaczego autorka opowiedziała historię chłopca?
6. Prowadzący zachęca, aby uczniowie wyobrazili sobie, kim mógłby być dzisiaj Wilczek. Uczniowie w grupach przygotowują rzeźbę z własnych ciał pt. *Wilczek dzisiaj*. Kolejne grupy

¹ Przemówienie gen. W. Jaruzelskiego wprowadzającego stan wojenny, [online:] <https://www.youtube.com/watch?v=dKhITm9-5TU>, stan z dnia 25.07.2018 r.

² Zdjęcia z okresu stanu wojennego [online:] https://www.google.com/search?q=stan+wojenny&client=firefox-b&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj8_snX-7ncAhWJLsAKHTJ-CrMQ_AUICigB&biw=1280&bih=572, stan z dnia 25.07.2018 r.

prezentują efekty pracy, pozostali odgadują to, co widzą, i opowiadają, jak dzisiaj wygląda życie bohatera. Uczniowie poszukują wspólnych cech rzeźb, np. Wilczek założył rodzinę, ma swoje dzieci i opowiada im o tamtych wydarzeniach, etc., następnie zastanawiają się, jak wydarzenia 13 grudnia 1981 roku mogły wpłynąć na jego życie.

7. Nauczyciel zastanawia się z uczniami, kto z ich rodziny/znajomych mógłby pamiętać tamten dzień. Następnie prosi, aby dzieci w domu zachęciły rodziców/krewnych/sąsiadów do opowiedzenia swoich historii związanych z tamtym dniem i utrwaliły to, co uważają za ważne, w formie opowiadania, wywiadu, rysunku, kartki z pamiętnika etc. albo wykonały ilustrację do dowolnego fragmentu książki.
8. Prowadzący w kolejnym dniu nauki zachęca, aby uczniowie z przyniesionych prac przygotowali kącik (muzeum) na temat grudniowych wydarzeń, następnie uczestnicy (indywidualnie, w parach) prezentują swoje zadania domowe.
9. Dzieci zapisują na tablicy/na plakatach: w jednej kolumnie trudne słowa, które usłyszały, a w drugiej kolumnie, czego dotyczyły wysłuchane opowiadania/obejrzone rysunki (np. strachu, rodziny, wzajemnej pomocy, sąsiadów, przyjaźni, problemów z zaopatrzeniem, zimmem, etc.). Po wykonaniu ćwiczenia nauczyciel kładzie w różnych miejscach kartki/bużki z nazwami uczuć (np. smutek, złość, radość, lęk, zaskoczenie) i prosi, aby uczniowie obejrzeliby jeszcze raz w ciszy swoje prace i usiedli przy tej emocji, którą czują w związku z interpretowaną lekturą. Dzieci uzasadniają swój wybór.
10. Nauczyciel dzieli uczniów na grupy i zachęca, aby każdy zespół wylosował kartkę z jednym z trudnych słów, które dzieci wpisały wcześniej w kolumnach. Zadaniem uczniów jest uzupełnienie karty pracy, wykorzystując fragment książki pokazującej, jak Wilczek rozumie to, co się dzieje wokół niego, i definicję zaczerpniętą ze Słownika języka polskiego³.

Informacje organizacyjne: do realizacji tego ćwiczenia można wykorzystać różne możliwości w szkole: można wysłać dzieci do biblioteki, skorzystać ze słowników, przygotować fiszki, etc.

³ Słownik języka polskiego PWN, [online:] <https://sjp.pwn.pl/>, stan z dnia 25.07.2018 r.

Przykłady:

Słowo	Definicja słownikowa	Punkt widzenia Wilczka
Strajk		Od słów „ <i>Strajk</i> – to słowo znałem doskonale” (str. 5) – do słów: „(...) hutnik w skórzanym fartuchu i górnik z kilofem” (str. 6) oraz od słów: „Wieczorem urządziłem strajk” str. 6 – do słów: „Ale nie domyśliła się, że to strajk” (str. 7).
Godzina policyjna		Od słów: „Zeszliśmy w dół (...)” – do słów: „(...) damy radę” (str. 26).
Internowanie		Od słów: „Obudziło mnie słońce” (str. 42) – do słów: „Ranny bohater nie mógł tak po prostu zostać na noc na parapecie” (str. 43).
Opornik		Od słów: „Ciocia przywiozła pudełeczko pełne dziwnych kolorowych koralików (...)” (str. 47) – do słów: „chcieli pozostać niewidzialni” (str. 47).
WRON		Od słów: „Nie byłem w stanie zrozumieć (...)” (str. 16) – do słów: „Wyłączyli telefony” (str. 16); od słów: „Pracowicie wyginałem i skręcałem drut (...)” (str. 46) – do słów: „To jest Wron” (str. 47).

Po wykonaniu ćwiczenia uczniowie zmieniają grupy w taki sposób, aby w każdym nowym zespole znalazły się osoby pracujące wcześniej nad znaczeniem różnych słów. Dzieci zapoznają się z efektami pracy i zapamiętują słowa, a następnie opowiadają na forum klasy, jak Wilczek radzi sobie ze zrozumieniem tego, co się wokół niego dzieje.

11. Uczniowie w grupach wymyślają pytania, które chcieliby zadać bohaterowi książki. Chętne dziecko/dzieci wchodzi w rolę Wilczka i siadają na środku sali, odpowiadają na pytania klasy. Po wyczerpaniu się pomysłów, dzieci w ciszy zastanawiają się, jakim chłopcem był bohater. Chętni uczniowie podchodzą do dziecka/dzieci w roli Wilczka i mówią mu, co czują/myślą, np.: *Byłeś dzielny. Dobrze, że nic ci się nie stało.*
12. Uczestnicy zajęć (indywidualnie albo w parach) pokazują w miną, gestem, ciałem, czy książka ich zainteresowała.